

Bożena Radajewska

**BRZOSKWINIA
NEKTARYNA TWARDKA
I MORELA**

Spis treści

Wstęp	7	Nektaryna	38
Wiadomości ogólne	8	Twardka	40
Wartość odżywcza owoców	11	Morela	43
Systematyka i ważniejsze gatunki	13	Wymagania klimatyczne, glebowe i siedliskowe	50
Brzoskwinia	13	Klimat	50
Morela	14	Gleba	51
Charakterystyka botaniczna gatunków	17	Siedlisko	51
Drzewo	17	Rozmnażanie brzoskwini nektaryny, twardki i moreli .	53
Kwiaty	19	Brzoskwinia i nektaryna	53
Owoce	19	Rozmnażanie moreli	54
Długowieczność	21	Przygotowanie podkładek	55
Owocowanie	24	Stratyfikacja nasion	55
Klasyfikacja pomologiczna brzoskwini, nektaryny i moreli	25	Wysiew nasion i pielęgnacja siewek	56
Odmiany polecane do sadów i ogrodów	25	Uszlachetnianie podkładek ..	57
Uregulowania formalno-prawne obrotu nowymi odmianami	26	Przygotowanie gleby przed sadzeniem drzew, technika sadzenia	59
Opisy odmian brzoskwini, nektaryny, twardki i moreli	28	Nawożenie przed założeniem sadu	59
Brzoskwinia	28	Terminy sadzenia	61
		Odległości i technika sadzenia .	61
		Dobór odmian i materiału szkółkarskiego	63

Sposoby formowania

i cięcia drzew 65

Cięcie drzewek po posadzeniu
i cięcie formujące młodych
drzew 65

Korona ze skróconym
przewodnikiem 66

Korona wazowa (pucharowa) 68

Korona krzaczasta 68

Korona przewodnikowa 68

Korony rozpinane 69

Cięcie drzew owocujących ... 70

Cięcie sanitarne 70

Cięcie na owoc 70

Cięcie odmładzające 73

Cięcie drzew
przemarzniętych 74

Pielęgnacja gleby w sadzie 75

Pielęgnacja gleby w sadzie
młodym 75

Mechaniczne niszczenie chwastów
= czarny ugór mechaniczny 75

Ściółkowanie gleby 76

Herbicydy 77

Żywe ściółki 78

System utrzymania gleby
w sadzie owocującym 78

Murawa w międzyrzędziach
i ugór herbicydowy
w rzędach drzew 78

Inne systemy utrzymania gleby
w sadzie owocującym 80

Pielęgnacja gleby

w ogrodzie 81

Pielęgnacja gleby w pierwszych
latach po posadzeniu drzew 81

Pielęgnacja gleby w ogrodzie
w okresie owocowania drzew 81

Nawożenie

i nawadnianie drzew 83

Nawożenie 83

Wygląd drzew i objawy
niedoboru lub nadmiaru
składników pokarmowych 84

Analiza chemiczna gleby 87

Analiza chemiczna liści 90

Nawożenie drzew młodych 91

Nawożenie drzew owocujących .. 92

Rodzaje i formy nawozów,
technika ich stosowania 93

Nawadnianie 96

Systemy nawadniania 97

Metody ustalania potrzeb
i terminów nawadniania 98

Regulowanie owocowania drzew, przerzedzanie zawiązków 99

Ochrona drzew przed chorobami i szkodnikami 101

Ogólne zasady 101

Najważniejsze choroby,
zapobieganie i leczenie 102

Choroby kory i drewna 102

Rak bakteryjny drzew owocowych	104
Dziurkowatość liści drzew pestkowych	105
Leukostomoza drzew pestkowych	106
Kędzierzawość liści brzoskwini	107
Mączniak prawdziwy brzoskwini	107
Srebrzystość liści	107
Parch brzoskwini	108
Brunatna zgnilizna drzew pestkowych	109
Najważniejsze szkodniki i ich zwalczanie	110
Mszyce	110
Przędziorki	111
Nicieńce	111

Uszkodzenia mrozowe i ochrona drzew przed przemarzaniem

Jesienne uszkodzenia pąków i pędów	113
Przemarzanie konarów korzeni i innych części drzew ..	113
Podłużne pęknięcia pni	114
Wiosenne przemarzanie pąków kwiatowych, kwiatów i zawiązków	115
Pielęgnacja drzew uszkodzonych przez mróz ...	115

Zbiór, transport i przechowywanie owoców

Technika zbioru	117
-----------------------	-----

Wstęp

Minęło już kilka lat od ukazania się pierwszego wydania tej książki, wiele zmieniło się w tym okresie. Najwięcej zmian nastąpiło w zakresie odmian. Każdego roku bowiem pojawiają się nowe, wywodzące się zarówno z naszych ośrodków hodowli twórczej, jak i z introdukcji odmian sprowadzanych z innych krajów, a testowanych u nas w Polsce. Nektaryny rozposzechniły się już w naszych sadach i ogrodach. Pewną nowością są obecnie twardki – brzoskwinie dłużej utrzymujące jędrność.

Warto zwrócić więc uwagę na prezentowaną grupę odmian należących do twardek, które wyglądem nie różnią się niczym od innych odmian brzoskwini. Owoce najczęściej nie są rozróżniane na targowiskach, gdyż ich identyfikacja jest możliwa dopiero podczas konsumpcji owoców. Dłużej utrzymująca się jędrność może mylnie sugerować odpowiedni stopień dojrzałości owoców do spożycia, mimo że mogą być już przejrzale i niesmaczne. Twardki to jędrne brzoskwinie, nadające się do spożycia na świeżo i do przetwórstwa, przy czym najbardziej cenione są w przetworach, gdyż owoce te nie tracą tekstury w trakcie przetwarzania.

Jak zwykle są pewne zmiany dotyczące preparatów chemicznych, zalecanych do ochrony drzew i owoców przed chorobami oraz do zwalczania szkodników, co też zostało uwzględnione w niniejszym opracowaniu.

Wszyscy, którzy interesują się tymi gatunkami, doskonale wiedzą, że ich uprawa w Polsce wiąże się z wysokim ryzykiem przyrodniczym, porównywalnym z ryzykiem uprawy czereśni.

Mimo tego warto podejmować trud i zakładać sady brzoskwiniowe i morelowe w najkorzystniejszych dla nich rejonach kraju.

Amatorom oraz działkowiczom na pewno wystarczy cierpliwości ażeby czekać każdego roku na smakowite owoce z własnego ogrodu.

Życzę wszystkim wiele radości i satysfakcji z zadowalających zbiorów owoców.

Autorka

mają wykupioną licencję. Nie mają natomiast prawa do mnożenia nowości odmianowych, które są dopiero w badaniach, bez uprzedniego wykupienia licencji.

Opisy odmian brzoskwini, nektaryny, twardki i moreli

Omówione zostaną kolejno odmiany brzoskwini, nektaryny, twardki i moreli, w grupach według wczesności dojrzewania owoców, w porządku alfabetycznym w każdej z grup. Charakterystyka odmian obejmuje istotne dla użytkownika cechy morfologiczne drzewa i kwiatów, które są najważniejszymi elementami służącymi do identyfikacji odmiany. Rozpoznawanie odmian w oparciu tylko o owoce jest często niemożliwe i zawodne. Dokładny opis owoców może pomóc wybrać przyszłemu użytkownikowi odpowiednią odmianę do sadu czy ogrodu. Opis odmian zawiera również najważniejsze informacje dotyczące wartości użytkowych odmiany.

Brzoskwinia

HARBINGER

Pochodzenie. Odmiana kanadyjska, wyhodowana w Harrow, Ontario ze skrzyżowania odmian Cherry Red x Jerseyland x Mayflower.

Drzewo rośnie dość silnie. Bardziej wytrzymałe na niskie temperatury niż odmiany Redhaven, ale pąki kwiatowe są mniej wytrzymałe. Odmiana bardzo podatna na kędzierzawość liści brzoskwini, lecz mniej atakowana przez choroby kory i drewna.

Kwiaty różowate, duże, jasnoróżowe. Kwitnie wcześnie.

Owoce średniej wielkości o masie 80-90 g, owalne, często nieregularne. Skórka jasnopomarańczowa pokryta w połowie marmurkowym, cętkowanym, czerwonym rumieńcem, silnie omszona. Miąższ żółtopomarańczowy, średnio zwięzły, soczysty, smaczny, przylegający do pestki

Dojrzewanie owoców w drugiej i trzeciej dekadzie lipca, około 25-30 dni przed odmianą Redhaven.

Przydatność odmiany. Jedna z najwcześniej dojrzewających odmian o żółtym miąższu, plenna. Wartościowa do uprawy pod osłonami. Można polecać ją tylko do nasadzeń amatorskich, gdyż pęknięcie owoców jest poważną wadą tej odmiany, która ogranicza jej przydatność do nasadzeń produkcyjnych.

Odmiany
wczesne

Odmiany
o średniej
porze
dojrzewania
owoców

Odmiany
późne

Jerseyland (fot. Ł. Suterski)

Redhaven (fot. L. Andrzejewska, B. Radajewska)

mandshurica Kochne.). Dobrą podkładką może być także morela sibieryjska (*Prunus armeniaca* var. *sibirica* L.). Obydwa gatunki znoszą temperatury -40°C i -50°C .

Węgierka Wangenheima (*Prunus domestica* subsp. *oeconomica* Borkh.). Węgierka Wangenheima zrasta się bardzo dobrze z odmianami moreli. Jest wytrzymała na mróz i odporna na choroby. Rośnie słabiej od ałyczy, nie daje odrostów korzeniowych. Drzewa szczepione na tej podkładce wcześniej wchodzią w okres owocowania. Pestki można wysiewać wprost do gruntu i zabezpieczyć na zimę przed mrozami. Podkładka ta zdobywa coraz większą popularność.

Brompton może być również użyta na podkładkę dla moreli, jednak rośnie bardzo silnie.

Niezlą podkładką jest *Prunus Mariana* 2624, odporna na nicienie i guzowatość korzeni, nadaje się na gleby ciężkie i wilgotne.

Przygotowanie podkładek

Stratyfikacja nasion

Podkładki dla brzoskwini, moreli i nektaryny rozmnaża się z nasion, generatywnie. Pestki należy brać tylko ze zdrowych, całkowicie dojrzałych owoców siewek brzoskwini, moreli, śliwy i ałyczy. Wyjęte pestki należy oczyścić z resztek miąższu i rozłożyć cienką warstwą w przewiewnym, zacienionym miejscu i wysuszyć. Zapakowane w przewiew-

ne worki pestki przechowujemy do czasu stratyfikacji w chłodnym, suchym miejscu, np. na strychu.

Ze 100 kg owoców brzoskwini otrzymujemy 7-10 kg pestek, natomiast jeden kilogram lekko przesuszonych pestek zawiera 170-300 nasion.

Stratyfikacja to okres dojrzewania posprzętnego, którego długość dla każdego gatunku jest inna, kończący się kiełkowaniem nasion. Dla obu siewek brzoskwini, okres stratyfikacji trwa około 110-120 dni, dla moreli 80-110 dni, Węgierki Wangenheima 110-140 dni, a ałyczy 120-150 dni.

Termin rozpoczęcia stratyfikacji planujemy tak, aby jej zakończenie przypadło w okresie, w którym będzie można skielkowane z pestek nasiona wysiać do gruntu, co przypada na początek kwietnia w rejonach południowo-zachodnich, a trwa do końca kwietnia w Polsce centralnej i dalej na północ. Do stratyfikacji należy więc przystąpić na początku grudnia. Jest wiele sposobów stratyfikacji, omówiony zostanie tylko jeden z nich, często stosowany.

Stratyfikację przeprowadza się w odpowiednio przygotowanym podłożu, o wysokiej wilgotności, około 90%, i w temperaturze od 0 do 8°C , w warunkach pozwalających na przewietrzanie nasion. Może to być dobrze wietrzona, chłodna piwnica, zabezpieczona przed mrozem. Jako podłoże najczęściej używa się mieszaniny torfu z piaskiem, w stosunku 1 : 1. Przygotowując podłoże, uzupełniamy w nim zawartość wilgoci, tak by po ściśnięciu w dłoni, pojawiły się krople wody. Nasiona

Nektaryny rozpowszechniły się już na dobre w naszych ogrodach i sadach, natomiast obecnie pewną nowością są twardki - brzoskwinie, których owoce dłużej utrzymują jędrność. Nadają się one do spożycia na świeżo, a także na przetwory, gdyż nie tracą tekstury podczas przetwarzania.

Twardki wyglądem nie różnią się niczym od innych odmian brzoskwini. Ich owoce najczęściej nie są rozróżniane na targowiskach, ponieważ identyfikacja jest możliwa dopiero podczas jedzenia. Dłużej utrzymująca się jędrność może mylnie sugerować stopień dojrzałości owoców odpowiedni do spożycia, mimo że mogą być już przejrzałe i niesmaczne.

ISBN 83-09-01791-X

9 788309 017912 >